

SON DÜZENLEMELER IŞIĞINDA ORGAN EKSİKLİĞİ NEDENİYLE ANONİM ŞİRKETLERİN FESHİ

IN THE LIGHT OF RECENT CHANGES THE DISSOLUTION
OF JOINT STOCK COMPANIES IN THE LACK OF AN ORGAN

Mustafa YAVUZ*

ÖZ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre uzun süreden beri anonim şirketlerin kanunen gerekli organlarından biri olan yönetim kurulunun mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamaması halinde pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshini talep edebilir. İstem üzerine mahkeme, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hale getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir. Mahkeme ayrıca, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri de alabilir. İşte bu çalışmada, son düzenlemeler ışığında organ eksikliği nedeniyle anonim şirketlerin feshi hususu detaylı olarak ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirket, Organ Eksikliği, Yönetim Kurulu, Genel Kurul, Fesih.

ABSTRACT

According to Turkish Commercial Law, no. 6102, shareholders, company creditors or the Ministry of Customs and Trade can go to the trade court of first instance of the place where the company resides for its dissolution, in the absence of one of the necessary organs of a joint stock company or in the event of a failure of a general meeting. The court, on demand, listens to the board of directors as to the state of the company and gives time for necessary changes. If the necessary measures have not been taken, then the court decides for dissolution. The court can also take necessary measures if demanded by one of the parties. This article deals with the dissolution of joint stock companies in the absence of an organ, in the light of recent changes made to the law.

Keywords: Joint stock company, lack of company organ, board of directors, general meeting, dissolution

* Gümrük ve Ticaret Uzmanı

1- GİRİŞ

Anonim şirketler, en az bir gerçek veya tüzel kişinin, belli bir ekonomik amaç ve konu ile uğraşmak üzere bir unvan altında kurdukları, esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş, borçlarından dolayı yalnız malvarlığı ile sınırlı sorumlu ve ortaklarının sorumluluğu yükledikleri sermaye payları ile sınırlandırılmış bulunan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketleridir. Bu şirketler, kanun veya esas sözleşmede gösterilen hallerden birinin gerçekleşmesi üzerine sona erer. Sona erme ile birlikte anonim şirket tasfiyeye girer ve sona erme gerçekleştiği andan itibaren ileriye doğru hüküm doğurur.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda¹ (TTK), anonim şirketlerin sona erme sebepleri, genel ve özel haller olmak üzere iki grupta düzenlenmiştir. Uygulamada ve doktrinde ise söz konusu gruptan ziyade anonim şirketlerin sona erme sebepleri; iradi, iradi dışı ve mahkeme kararıyla sona erme (fesh) olmak üzere üç kısımda değerlendirilmektedir. Bunlardan mahkeme kararıyla fesih, TTK'nın ilgili maddelerinde gösterilen hallerin varlığı halinde yine aynı maddelerde belirtilen kişi ya da kurumların talepte bulunmasına bağlı olarak mahkeme tarafından anonim şirketin varlığının sona erdirilmesidir. Anılan Kanun kapsamında, mahkeme tarafından anonim şirketin feshine karar verilen durumlardan birini de "organların eksikliği" oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, son düzenlemeler ışığında organ eksikliği nedeniyle anonim şirketlerin feshi hususunda tüm yönleriyle ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

2- ORGAN EKSİKLİĞİ NEDENİYLE FESİH DAVASI

TTK'nın "Organların eksikliği" başlıklı 530/l. maddesinde, 'uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinin, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirleyeceği, bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkemenin şirketin feshine karar vereceği' ifade edilmiştir. Mezkûr hüküm gereğince, organ eksikliği nedeniyle şirketin feshi için uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından birinin mevcut olmaması veya genel kurul toplanamaması tek başına yeterli olmayıp, aynı zamanda bu gerekçelerden birine dayanılarak, kendilerine dava açma hakkı tanınan kurum ya da kişilerce fesih davası açılması gerekmektedir.

Söz konusu madde, esasen 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanununun² (ETTK) 435. maddesinin karşılığıdır. Ancak mezkûr hüküm, önceki hükme göre bazı değişiklikleri ihtiva etmektedir. ETTK'nın anılan maddesi ile aynı Kanun'un 434/l-4. maddesinde sona erme sebebi olarak öngörülmüş bulunan "hakiki" pay sahiplerinin sayısının beşten aşağıya düşmesi hâli, TTK'da tek kişi ile bile anonim şirket kurulmasına izin verildiğinden, sona erme sebebi olmaktan çıkarılmıştır. Bunun yanında, uygulamadaki tartışmaları gidermek adına hükme "uzun süreden beri" ibaresi eklenmiş ve bu suretle organ eksikliği için şirketin kanunen gerekli organlarından birinin mevcut olmamasının veya genel kurulun toplanamamasının devamlılık göstermiş olması vurgulanmıştır. TTK'da ayrıca, mahkeme tarafından şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirlenirken yönetim kurulunun da

¹ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

² 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu, TTK'nın 1533. maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

dinlenmesi şartı getirilmiştir.³ Bu kısa açıklamadan sonra organ eksikliği nedeniyle fesih davasına ilişkin hususlar aşağıda başlıklar halinde irdelenmiştir.

2.1- Fesih Davası Açılabilmesinin Şartları

TTK'nın 530/l. maddesinde, organ eksikliği nedeniyle fesih davası açılabilmenin şartları "uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa" şeklinde belirtilmiştir. O halde, bahsi geçen hüküm kapsamında anonim şirketin feshi için dava açılabilmesi için Kanun'da öngörülen iki durumdan birinin mevcut olması gerekir. Buna göre, söz konusu fesih davası;

- Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından birinin mevcut olmaması veya
- Uzun süreden beri genel kurulun toplanamaması, hallerinde açılabilir.

TTK'ya göre anonim şirketlerin kanuni organları, genel kurul ve yönetim kuruludur. Denetçiler artık, adı geçen Kanuna göre bu şirketlerin organı değildir. Ayrıca, ihtiyari organlar ile yönetim kurulunun isteği veya kararıyla oluşturulan komite, komisyon ve kurullar, şirket organı olarak nitelendirilemez. Tasfiye memurları ve kayyımın yokluğunda da organ eksikliğinden bahsedilemez.⁴

2.1.1- Yönetim Kurulunun Mevcut Olmaması

Anonim şirketlerde yönetim kurulu devamlı organ iken, genel kurul devamlı organ niteliğinde değildir. Genel kurul belli zamanlarda toplanarak oluşur. Bütün pay sahiplerinin bir araya gelmesiyle oluşan genel kurulun yokluğu değil, toplantılarını süresi içerisinde yapmaması/yapamaması mevzu bahistir. Hükümde, "genel kurul toplanamıyorsa" denilmek suretiyle genel kurul toplantısının yapılamaması hususu ayrıca ve özel olarak belirtilmiştir. O halde, TTK'nın 530/l. maddesinde geçen "kanunen gerekli olan organlarından biri"⁵ ibaresi ile yönetim kurulu, bu organın mevcut olmaması ile de yönetim kurulunun gerçekten bulunmaması anlatılmak istenmiştir.

Bu açıklamalar bağlamında "yönetim kurulunun mevcut olmaması" geniş anlam taşımaktadır.⁶ Yönetim kurulunun mevcut olmaması ile kastedilen bu organın gerçekten bulunmamasıdır. Yönetim kurulunun süresi sona ermiş olmasına rağmen yeni bir yönetim kurulunun seçil(e)memiş olması veya pay sahiplerinin ya da üçüncü kişilerin yönetim kurulunda görev almak istememesi, açılan üyeliklere atama yapılamaması yahut kasıtlı olarak atama yapılmayarak organın oluşmasına engel olunması gibi hâllerde yönetim kurulunun mevcut olmadığı kabul edilmelidir. Ayrıca, yönetim kurulunun mevcudiyetine rağmen, hiç veya gereği gibi toplanamaması (nisap yokluğu nedeni ile yönetim kurulunun devamlı bir tarzda çalışmaması, seçilenlerin çeşitli sebeplerle görevini yerine getirme olanağına sahip olmaması) gibi durumlar somut olayın özelliklerine göre hükmün kapsamında değerlendirilebilir. Bunun yanında, yönetim kurulu üyelerinden birinin mahkûm olması sonucu şirket organsız kalmış olmaz. Böyle bir durumda, TTK'nın 363. maddesi gereğince yönetim kurulunun eksik üyesi

³ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayı:96.

⁴ Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s.167.

⁵ Öğretide, TTK'nın 530/l. maddesinde geçen "şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri" ibaresi yerine "yönetim kurulunun" ibaresi kullanılmış olsaydı, hükmün daha isabetli ve doğru olacağı ifade edilmektedir.

⁶ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s.573.

tamamlanır.⁷ Yönetim kurulunun seçimine ilişkin genel kurul kararı iptal edilse bile, genel kurulun toplanarak yeniden yönetim kurulunu seçmesine olanak bulunması nedeniyle, bu halde de anonim şirketin organsız kaldığı kabul edilemez.⁸

Öte yandan, yönetim kurulunun süresi sona ermiş olmasına rağmen yenisinin seçilememesi durumunu daha detaylı açıklamak faydalı olacaktır. Bu noktada, TTK'ya **göre anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri**, en çok üç yıl süreyle görev yapmak üzere seçilebilir. Yönetim kurulu üyelerinin belirtilen süreden daha uzun bir süre için seçilmesi mümkün değildir. Anılan Kanunda genel kurulun, süresi dolmuş olsa bile, yönetim kurulu tarafından toplantıya çağrılabilmesi öngörülmüştür. Ancak, TTK'da görev süresi sona eren yönetim kurulu üyelerinin bu sıfatının kendiliğinden sona ereceğine ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Konuya ilişkin Yargıtay'ın son dönemde verdiği kararlar ise, ETTK'nın yürürlükte bulunduğu dönemde olduğu gibi, görev süresi biten yönetim kurulu üyelerinin bu sıfatlarının kendiliğinden düşeceğine dair kanunda bir hükmün bulunmaması nedeniyle, yönetim kurulunun yeni yönetim seçilene kadar olağanüstü ve acil durumlar için zorunlu görevlerine devam edeceğinin kabulü gerektiği, bu nedenle yönetim kurulu üyelerinin görev süresinin bitmesiyle şirketin kendiliğinden organsız kaldığından söz edilemeyeceği şeklindedir.⁹ Buna karşın, makul bir süre beklenilmesine karşın hâlâ yönetim kurulu seçiminin yapılamaması halinde şirketin organsız kaldığını kabul etmek gerekir.

2.1.2- Genel Kurulun Toplanamaması

Genel kurul bakımından organ eksikliği olarak kabul edilen durum, genel kurulun toplanamamasıdır. Genel kurul toplanmakla birlikte, karar alamaması ve böylelikle kendisine kanun ve esas sözleşmeyle verilmiş görev ve yetkileri yerine getirememesi de genel kurulun toplanamaması kapsamında değerlendirilir.¹⁰

2.1.3- Mevcut Olmama ve Toplanamama Halinin Uzun Süreden Beri Devam Etmesi

Organ eksikliğine ilişkin olarak TTK md. 530/l'de, ETTK'da farklı olarak "*uzun süreden beri*" ibaresine yer verilmiştir. Bu durumda, şirketin feshinin istenebilmesi için yönetim kurulunun mevcut olmaması tek başına yeterli olmayıp, mevcut olmama halinin süreklilik ve devamlılık göstermesi gerekmektedir. Madde gerekçesinde, devamlılıktan ne kadar bir sürenin anlaşılması gerektiği hususunda kötüye kullanmaların önüne geçmek ve somut olayın şartlarına göre serbest hareket edebilme imkânı tanımak için takdir yetkisinin hâkime bırakıldığı, süre konulması halinde kötüniyetli kişilerin hem sürenin varlığını hem de mahkeme sürecini hesaba katarak haksız uygulamalar içerisinde girebileceklerinin düşünüldüğü ifade edilmiştir.¹¹ Bu bağlamda, yönetim kurulunun mevcut olmamasının veya genel kurulun toplanamamasının uzun süreden beri tekrarlana gelmesi, bir başka deyişle devamlılık arz etmesi gerekir.¹² Dolayısıyla, bu sürenin ne kadar olacağı, her somut olayın kendi şartlarına göre tespit edilir.

⁷ Yargıtay 11. H.D.'nin 03.10.1985 tarihli ve E.1985/4821, K.1985/5036 sayılı kararı.

⁸ Yargıtay 11. H.D.'nin 29.09.1992 tarihli ve E.1992/4541, K.1992/9353 sayılı kararı.

⁹ Yargıtay 11. H.D.'nin 25.02.2014 tarihli ve E.2012/13135, K.2014/3515 sayılı kararı.

¹⁰ Fatih Bilgili, Ertan Demirkapı, Şirketler Hukuk, Dora Yayınevi, Bursa 2013, s.570.

¹¹ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayısı:96.

¹² Abuzer Kendigelen, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012, s.432.

Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, “uzun süreden beri” ibaresinin metne eklenme sebebinin, yeni yönetim kurulunu seçme girişiminin ilk başarısızlığında kendilerine organ eksikliği davası açma hakkı tanınmış olanların hemen mahkemeye başvurmalarını önlemek olduğu, ilk girişimde sonuç alınamaması halinde mahkemenin talebi reddedebileceği, mezkûr ibarenin amacı dikkate alındığında “uzun süreden beri” ibaresinin davanın dinlenilme şartı olduğu, söz konusu şartın alacaklıların ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığının hemen dava açtıkları hallerde özellikle önem kazandığı, uzun sürenin pay sahipleri için en az 10 ilâ 12 ay iken, alacaklılar ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bakımından daha uzun olduğu belirtilmiştir.¹³ Tekinalp ise uzun sürenin özellikle genel kurulun toplanamaması açısından en az üç yıl¹⁴ olması gerektiğini ifade etmiştir.¹⁵

2.2- Fesih Davası Açmaya Yetkili Olanlar

Organ eksikliğinden dolayı anonim şirketin feshini, pay sahipleri, şirket alacaklıları ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı isteyebilir. Fesih davası açma hakkı, bu sayılanlardan her birine ayrı ayrı tanınmıştır. Dolayısıyla, belli bir paya sahip olması veya azlık oluşturması gerekmeksizin her bir pay sahibi ya da şirketin her bir alacaklısı veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, bu dava açısından (davacı sıfatına) ayrı ayrı sahiptir.¹⁶

Bununla birlikte, dava açan pay sahibi veya şirket alacaklısının, pay sahipliğini veya ilgili şirketten alacaklı olduğunu ispatlaması, ayrıca dava devam ettiği sürece bu sıfatlarını koruması gerekir. Şayet fesih kararı verilmeden pay sahibi payını devrederse veya alacaklı alacağını tahsil ederse, aktif taraf ehliyeti kaybedildiğinden, buna bağlı olarak dava hakkı düşer ve mahkeme de davayı reddeder.

Kanun koyucu, organ eksikliği nedeniyle dava açma hakkını, bir kamu kurumu olan Gümrük ve Ticaret Bakanlığına da tanımıştır. Esasen, ETTK’da da anılan Bakanlığa bu yetki verilmişti.¹⁷ Gümrük ve Ticaret Bakanlığına tanınan dava açma hakkı, devletin anonim şirketlerle ilgilenmesinin ve yakından takip etmesinin bir sonucudur. Adı geçen Bakanlığın kamu menfaatinin önemli ölçüde etkilenmediği sürece, şirketten durumunun düzeltilmesini talep ve takip edebileceği kabul edilmektedir.

2.3- Mahkeme Tarafından Şirketin Durumunu Kanuna Uygun Hale Getirmesi İçin Süre Verilmesi

Organ eksikliği nedeniyle dava açma yetkisine sahip kişilerin başvurusu üzerine mahkeme tarafından yönetim kurulunun mevcut olmadığı veya genel kurul toplanmadığının tespit edilmesi halinde, mahkeme hemen fesih kararı almayıp, aksaklığın giderilmesi, durumun kanuna uygun hale getirilmesi ve eksikliklerin tamamlanması için şirkete bir süre verir (TTK md. 530/İ). Fesih kararı öncesinde organ eksikliğinin giderilmesi için şirkete bu sürenin tanınması zorunludur ve belirtilen

¹³ Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku-I, Yetkin Yayınları, İstanbul 2014, s.338.

¹⁴ Konuya ilişkin fikir vermesi bakımından, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 81. maddesinde, kooperatiflerin dağılıma sebeplerden birinin “üç yıl olağan genel kurul toplantısının yapılmaması” olarak düzenlendiğini belirtelim.

¹⁵ Ünal Tekinalp, age, s.167.

¹⁶ İsmail Cem Soykan, Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012, s.226.

¹⁷ TTK’nın gerekçesinde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının (Gümrük ve Ticaret Bakanlığının) fesih davası açma hakkı ile ilgili bir değişikliğe gidilmediği, mehzada bulunmayan bu hükmün anonim şirketlere devletin müdahalesi gibi görülebileceği, ancak bugüne kadar Bakanlığın bu yetkisini istisnaen ve büyük bir özenle kullandığının belirlendiği, dolayısıyla yetkinin korunmasında yarar görüldüğü ifade edilmiştir.

konuda mahkemenin takdir hakkı yoktur. Dolayısıyla, süre tanınmadan şirketin feshi yoluna gidilemez. Buna karşın, sürenin ne kadar olacağını tespit hususunda mahkeme takdir hakkına sahiptir. Mahkemece tanınacak süre, organ eksikliğini gidermeye ve/veya genel kurulun toplanmasını sağlamaya yetecek uzunlukta makul bir süre olmalıdır. Söz konusu süre uygulamada genellikle altı ay olarak verilmektedir. Mahkemenin, verilen sürenin dolmasından sonra bu süreyi uzatmasının önünde ise bir engel bulunmamaktadır.

Ancak, mahkemenin şirkete süre verirken yönetim kurulunu dinlemesi şarttır. Bununla birlikte, genel kurulun toplanamaması halinde yönetim kurulunun dinlenmesi mümkün iken, yönetim kurulunun mevcut olmaması halinde, mahkemenin bunları dinlemesi fiili olarak mümkün olamayacaktır. Buna mukabil öğretide, örneğin yönetim kurulu üyelerinin tümü istifa etmiş veya görev süreleri dolmuşsa, bu durumda görevleri sona eren yönetim kurulu üyelerinin dinlenmesi gerektiği bazı yazarlarca ileri sürülmektedir.

Mahkemenin tanıdığı süre içerisinde eksiklikler giderilirse, şirketin feshine ilişkin dava reddedilir. Ancak, bu süre zarfında eksiklikler giderilmez ve durum düzeltilmezse, süre sonunda mahkeme şirketin feshine karar vermek mecburiyetindedir. Bir başka ifadeyle, hâkimin bu konuda takdir hakkı yoktur. Fesih kararının alınmasında, verilen süre içerisinde organ eksikliğini giderilmemesinin haklı bir sebebinin ve hatta herhangi bir sebebinin olup olmadığı dikkate alınmaz. Öte yandan, fesih kararı kurucu (inşai) nitelikte olup, ileriye doğru sonuç doğurur. Mahkeme tarafından feshine karar verilen şirket ise tasfiyeye girer. Mahkemenin fesih ve tasfiye kararı, ticaret siciline resen tescil ve ilan olunur.

2.4- Fesih Davasına İlişkin Kurallar

TTK'nın 530. maddesi kapsamında organ eksikliği sebebiyle açılacak dava bir fesih davasıdır. Bu davada husumet, şirket tüzel kişiliğine yöneltilir. Bir başka anlatımla, davalı olarak şirket gösterilir. Fesih davasının açılma yeri, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir. Fesih davasında şirketi, kural olarak yönetim kurulu temsil eder. Eğer ki, yönetim kurulu mevcut değilse şirketi davada temsil etmek üzere bir kayyım atanması gerekir.

Son olarak şunu da belirtmekte yarar var ki, şirket organlarının eksikliği bir fesih nedeni olmakla birlikte, şirketin organları eksik olsa dahi, şirketin tüzel kişiliği devam eder. Buna karşın, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun¹⁸ 49. maddesi gereğince tüzel kişiler kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla fiil ehliyeti kazandıklarından ve bu ehliyeti organları aracılığıyla kullanabildiklerinden, bir tüzel kişi olan anonim şirketin organsız kalması durumunda hak ehliyeti devam etmekle birlikte, organsız kaldığı sürece fiil ehliyetini (kendi lehine hak edinebilme ve borç altına girebilme) kullanamaz.

3- MAHKEMENİN GEREKLİ ÖNLEMLERİ ALMASI

TTK'nın 530/II. maddesi, "*Dava açıldığında mahkeme, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir.*" hükmünü amirdir. Bu kapsamda, organ eksikliği nedeniyle açılan fesih davasında mahkeme, şirketin korunması, işlerinin yürütülmesi ve tüzel kişinin malvarlığıyla ilgili ilişkilerinin

¹⁸ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, 08.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

devamlılığının sağlanması amacıyla taraflardan (pay sahipleri, alacaklılar veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığından) birinin istemi üzerine gerekli tedbirleri (geçici hukuki korumaları) alabilir. Mezkûr hükme göre organ eksikliği sebebiyle açılan fesih davasında, mahkemece alınabilecek tedbirlerin en önemlisi şirkete kayyım atanmasıdır. Türk Medeni Kanunu'nun 427/1-4. maddesinde *"bir tüzel kişinin gerekli organlardan yoksun kalması ve yönetimi başka yoldan sağlanamaması"* durumunda, vesayet makamı tarafından kayyım ataması yapılacağı belirtilmiştir. Kanunda geçen "vesayet makamı" ibaresinden, anonim şirketler bakımından, 11. Hukuk Dairesinin istikrar kazanmış kararları bağlamında, asliye ticaret mahkemeleri (olmayan yerlerde asliye hukuk mahkemeleri) anlaşılmalıdır. Dolayısıyla, organ eksikliği durumunda asliye ticaret mahkemesi geçici tedbir olarak şirkete kayyım ataması yapılabilir. Tarafların kayyım tayini talebinde hukuki yarar bulunmalıdır, aksi takdirde bu istem mahkemece reddedilir.¹⁹

Mahkeme tarafından atanan kayyım, anonim şirketin malvarlığıyla ilgili ilişkilerin devamlılığını sağlayacak ve şirketin idaresiz kalan mallarını yönetecektir. Diğer taraftan kayyım, yalnızca acil ve zorunlu işlemleri yaparak en kısa zamanda genel kurulu toplantıya çağırarak ve genel kurulun yönetim kurulunu seçmesini müteakiben şirketin idaresini bu organa tevdi edecektir. Bununla birlikte, kayyım tayinine ilişkin mahkeme kararında kayyımın görev sınırlarının ve süresinin açıkça belirtilmesi ve sınırların çizilmesi isabetli olacaktır.

4- SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda uzun süreden beri anonim şirketin kanunen gerekli organı olan yönetim kurulunun mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamaması ve dolayısıyla organ eksikliği hali şirketin fesih sebeplerinden biri olarak düzenlenmiştir. Belirtilen durumlarda, pay sahipleri, şirket alacaklıları ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı organ eksikliği nedeniyle şirketin feshini, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden talep edebilir. Yönetim kurulunun görev süresi sona ermesine rağmen yenilerinin seçilmemesi/seçilememesi, boşalan üyeliklerin doldurulmaması, yönetim kurulu bulunmakla birlikte hiç veya gereği gibi toplanamaması (yönetim kurulunun işlevsiz hale gelmesi ya da kilitlemesi) veya genel kurulun toplanamaması hallerinde şirketin organlarının eksik olduğu kabul edilir. Ancak, organ eksikliğinden bahsedebilmek için yönetim kurulunun mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamaması halinin süreklilik göstermesi şarttır. Dolayısıyla, şirketin feshine karar verilebilmesi için organ eksikliğinin geçici değil, devamlı (daimi) olması gerekir.

Mahkeme şirket organlarından birinin mevcut olmadığını tespit ederse, aksaklıkların giderilmesi ve şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için yönetim kurulunu da dinleyerek şirkete bir süre verir. Mahkeme, ayrıca şirketin korunması ve idaresiz kalan mallarının yönetilmesi amacıyla taraflardan birinin istemi üzerine şirkete kayyım atayabilir. Organ eksikliği devam ettiği sürece, şirket fiil ehliyetini (kendi lehine hak edinebilme ve borç altına girebilme) kullanamaz. Verilen süre içerisinde eksiklikler giderilmez ve durum düzeltilmezse, mahkemenin şirketin feshine karar vermesi dışında başka bir seçenek bulunmamaktadır.

¹⁹ Mustafa Yavuz, Anonim Şirketlerin Organ Boşluğu Nedeniyle Feshi, Yaklaşım, Ocak 2009, S.193.

KAYNAKÇA

- 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu (09.07.1956 tarihli ve 9353 sayılı R.G.).
- 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (08.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı R.G.).
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).
- BİLGİLİ, F., DEMİRKAPI, E. (2013). Şirketler Hukuku, Dora Yayınevi, Bursa 2013.
- KENDİGELEN, A. (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012.
- POROY, R., TEKİNALP, Ü., ÇAMOĞLU, E. (2014). Ortaklıklar Hukuku-I, Yetkin Yayınları, İstanbul 2014.
- PULAŞLI, H. (2013). Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- SOYKAN, İ. C. (2012). Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2012.
- TEKİNALP, Ü. (2013). Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.
- Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayısı:96.
- Yargıtay 11. H.D.'nin 25.02.2014 tarihli ve E.2012/13135, K.2014/3515 sayılı kararı.
- Yargıtay 11. H.D.'nin 29.09.1992 tarihli ve E.1992/4541, K.1992/9353 sayılı kararı.
- Yargıtay 11. H.D.'nin 03.10.1985 tarihli ve E.1985/4821, K.1985/5036 sayılı kararı.
- YAVUZ, M. (Ocak 2009). Anonim Şirketlerin Organ Boşluğu Nedeniyle Feshi, Yaklaşım, S.193.